

NACIONALINIO SUSITARIMO DĖL MIŠKŲ SEKTORINIŲ GRUPIŲ

DARBO KNYGA

NACIONALINĖS MIŠKŲ VIZIJOS ETAPUI

Jūsų sektorinės grupės pavadinimas

Bendruomenių sektorinė grupė

Jūsų sektorinės grupės nariai

Eil. Nr.	Vardas	Pavardė	Ką atstovauja?

1.	Monika	Peldavičiūtė	Asociacija "Gyvo Žalio"
2.	Agnė	Ribašauskienė	Lietuvos žemės ūkio rūmai
3.	Linas	Žabaliūnas	Lietuvos kempingų asociacija, 2 kempingų vadovas, UAB "Baltic holidays" direktorius, buv. Lietuvos turizmo rūmų prezidentas, atstovauja atvykstamąjį turizmą, turizmo rinkodaros specialistas, patyręs visuomenininkas
4.	Simona	Vaitkutė	Šimonių girios bendruomenė, Anykščių Jurzdiko bendruomenė, Tarptautinio Anykščių miško festivalio organizatorė
5.	Jolita	Venckienė	Melkio mokykla ir darželis, bendruomenė
6.	Vidas	Pocius	Amalių bendruomenės centras
7.	Liudvika	Kuzminčiūtė	Asociacija "Klaipėdos Žalieji"
8.	Barbora	Domarkaitė	Šimonių girios bendruomenė
9.	Jurgita	Rotomskienė	Vokės bendruomenė
10.	Gintaras	Grybėnas	Dubingių bendruomenė
11.	Renaldas	Kulikauskas	Klaipėdos bendruomenių asociacija
12.	Zenonas	Prašmantas	Biržų Rajono Žemdirbių Asociacijos vadovas
13.	Andriejus	Stančikas	Lietuvos žemės ūkio rūmai
14.	Ramūnas	Navickas	Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga
15.	Virginija	Šektkienė	Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga
16.	Kristina	Švedaitė- Damašė	Kauno rajono vietos veiklos grupė
17.	Justinas	Jarusevičius	Vanaginės sodų bendrija

18.	Skaidrutė	Žuvelaitienė	Raseinių raj. Lenkelių kaimo bendruomenė; Raseinių krašto žemės ir miško savininkų asociacija
19.	Monika	Petrulienė	Šimonių girios bendruomenė
20.	Renata	Umbrasienė	Šimonių girios bendruomenė, VŠĮ “Amatų kalnelis”
21.	Lolita	Piličiauskaitė-Navickienė	Angelų kalvos bendruomenė
22.	Dominyka	Dubauskaitė-Semionovė	Angelų kalvos bendruomenė
23.	Indrė	Urbonavičiūtė	Angelų kalvos bendruomenė
24.	Margarita	Narvydė	Privataus miško savininkė
25.	Arūnas	Svitojus	Lietuvos žemės ūkio rūmai
26.	Vytautas	Radavičius	Balsių bendruomenė

Darbo knygos paskirtis

Šios darbo knygos paskirtis:

- 1. padėti sektorinių grupių dalyviams pasirengti produktyviam darbui Nacionalinės miškų vizijos formavimo renginyje – bendrame forume;*
- 2. padėti, kad skirtingos sektorinės grupės suformuluotų rezultatus, kurie galėtų būti tarpusavyje palyginti*
- 3. suteikti skirtingoms sektorinėms grupėms informaciją apie vienos kitų mintis ir pasirinkimus*

SVARBU!

- ✓ Šios knygos įrašai yra sektorinės grupės darbo rezultatas.
- ✓ Darbo knyga iki nurodytos **datos [15d. 12val]** turi būti persiųsta NMS techninei grupei adresu: anzela.valaine@am.lt.
- ✓ Sektorinių grupių darbo knygų rezultatai apjungti į vieną dokumentą bus pateikti visoms sektorinėms grupėms taip užtikrinant pilną informacijos skaidrumą ir atvirumą.
- ✓ Sektorinė grupė pristatys darbo knygos rezultatus Nacionalinės miškų vizijos formavimo renginyje – bendrame forume, kuriame bendrakūroje su kitų sektorinių grupių atstovais formuos vieną skirtingus interesus integruojančią Nacionalinę miškų viziją.

Bendrakūra

Nacionalinio miškų susitarimo procesas remiasi bendrakūra, t.y. diskusijos, tekstai ir sprendimai formuojami visiems dalyviams kartu dirbant toje pačioje erdvėje ir tuo pačiu metu. Toks metodas užtikrina visų dalyvių įtraukimą ir kiekvieno nuomonės išklusimą ir skaidrumą. Bendrakūroje rekomenduojama siekti susitarimų konsensuso būdu.

Bendrakūra yra efektyvesnė ir skaidresnė, kai diskusijų dalyviai pasidalina vaidmenimis, tokiu būdu pasiskirstydami ir atsakomybe bei lyderyste. Rekomenduojama kiekvienos diskusijos pradžioje pasiskirstyti šiuos vaidmenis:

1. **Laikrodininkas** – stebi laiką, jei pasisakymams nustatote laiko limitą, apie jį praneša, informuoja grupę apie laiko ribas.
2. **Moderatorius** - užtikrina, kad visi grupėje turėtų vienodai laiko pasisakyti, nebūtų dominuojančių, jei kas nors grupėje veikia destruktiviai ar nepagarbiai kito dalyvio atžvilgiu, turi teisę šią situaciją nutraukti;
3. **Rašytojas** – užrašo grupėje gimusias mintis ir susitarimus pagal pateiktas užduotis, persiunčia dokumentą grupės nariams ir techninei grupei.
4. **Pranešėjas** - pristato grupės mintis bendrame forume grupės vardu.

Vaidmenys neatleidžia nuo dalyvavimo grupės diskusijoje.

BENDRA INFORMACIJA APIE SEKTORINIŲ GRUPIŲ DARBĄ NACIONALINĖS MIŠKŲ VIZIJOS ETAPE

Nacionalinės miškų vizijos etapo tikslas – įvertinus skirtingus proceso dalyvių interesus, ateities poreikius ir lūkesčius, išgirsti vieni kitus ir atrasti bendrus sąlyčio taškus ir suformuluoti bendrą ilgalaikę nacionalinę miškų viziją.

Etapo trukmė

3-4 sektorinių grupių susitikimai ir bendras 1 dienos forumas. Trukmė: 6-8 savaitės. Preliminarus laikas 2021 liepos – rugpjūčio mėn.

Sektorinių grupių dalyvių skaičius

1. Sektorinė grupė pati nusprendžia, kiek žmonių dalyvaus sektoriniuose renginiuose.
2. Sektorinės grupės minimalus dalyvių skaičius 5, jei grupė nesuformuojama, jai siūloma jungtis prie kitų grupių.
3. Tas pats asmuo gali būti tik vienos sektorinės grupės dalyvis.

Pradiniai duomenys sektorinių grupių darbui

1. NMS pamatinis tikslas
2. NMS proceso gairės

Sektorinių grupių darbo rezultatai

Šie sektorinių grupių darbo rezultatai, kurie skirti bendro **konteksto** formavimui, yra įrašomi **darbo knygoje** ir **išplatunami** visoms sektorinėms grupėms ir koordinacinei grupei:

[Užpildyta darbo knyga]

1. Sektorinių grupių raida, situacija ir ilgalaikiai poreikiai;
2. Sektorinių grupių pozicijos ir pasiūlymai dėl pamatinio NMS tikslo

Šie sektorinių grupių darbo rezultatai, kurie yra įrašomi **darbo knygoje** ir pristatomi **bendrame forume**, kuriame yra, ir apjungiami ir integruojami ir tik tuomet tampa dokumento dalimi:

[Užpildyta darbo knyga ir prezentacija bendrame forume]

1. Nacionalinė miškų vizija

UŽDUOTYS SEKTORINIŲ GRUPIŲ DARBUI NACIONALINĖS MIŠKŲ VIZIJOS ETAPE

Sektorinių grupių darbas šiame etape susideda iš trijų užduočių.

Pirmoji užduotis skirta suformuluoti jūsų sektorinės grupės poreikį, kuris turėtų būti atspindėtas nacionalinio miškų susitarimo dokumente.

Antroji užduotis skirta įvertinti pamatinį nacionalinio miškų susitarimo tikslą ir nustatyti, kokios temos yra aktualios jūsų sektoriinei grupei

Trečioji užduotis skirta suformuluoti nacionalinę miškų viziją taip, kaip ją mato jūsų sektorinė grupė.

UŽDUOTIS Nr. 1. POREIKIŲ NUSTATYMAS

Ši užduotis susideda iš trijų pratimų. Kiekvienas poreikis turi savo priešistorę ir turi savo lūkesčius ateities perspektyvoje, todėl svarbu jį formuluojant įvertinti visą kontekstą.

1. Pratimas. Atsakydami į pateiktus klausimus, užpildykite sektorinės grupės raidą įtakojuusių esminių įvykių ar veiksmų lentelę.

Kaip istoriškai formavosi ir keitėsi jūsų atstovaujamos sektorinės grupės padėtis per pastaruosius tris dešimtmečius (nuo 1990 m.) iki šių dienų?

Kokie svarbiausi įvykiai, įstatymai, strateginiai dokumentai, organizacijos, finansavimo mechanizmai ar kiti veiksniai labiausiai paveikė (teigiamai arba neigiamai) jūsų grupės raidą bei jūsų grupės poreikius?

Įvykis ar veiksnys	Laikotarpis	Poveikis (teigiamas/neigiamas, aprašykite keliais žodžiais ar vienu sakiniu)
Kas vyksta miškuose:		
Tarpukario miškų atsodinimas ir natūralus atsikūrimas	Tarpukaris	Teigiamas , nes dabar turim subrendusių ir vertingų šimtamečių miškų;
1945m. ? miškų suskirstymas į keturias miškų grupes, atgyvenęs skirstymas, neatitinka dabartinės realybės ir poreikių	1945 m. miškų suskirstymas į grupes	Labiau neigiamas , neaišku pagal kokias vertybes buvo skirstoma, neatitinka dabartinės realybės ir poreikių;
Miškų daugėjo, tačiau prieš nepriklausomybę atsedinta daug vienaarūšių - vienaamžių miškų, buvo sunaikintos bendruomenės bei nuosavybė	Sovietiniai laikai	Poveikis nevienareikšmis

Žemės nuosavybės grąžinimas / privatizacija	1990-2000 m.	Nevienareikšmis , teigiama, kad nuosavybė atstatoma tikriesiems savininkams, neigiama tai, kad pradėjo intensyvėti miškų kirtimai. Rimtai nebuvo žiūrima į grąžinamo turto vietą, todėl dabar atsiranda problemos siekiant patenkinti skirtingus poreikius. Buvo gerai, kai buvo vykdomi miško savininkų mokymai - keturiasdešimties valandų kursai šiuo metu nevyksta ir daugėja susipriešinimo;
Gamtinis poveikis (uraganas)	2004-2005 m.	Neigiamas - sąlygojo spartesnę miškų valymą - kirtimą;
Stojant į ES, 2004m. įsteigti biosferos poligonai, priskirti NATURA2000 , pasirinkta daugiafunkcinė miškininkystė (saugomose teritorijose galima ūkinė veikla)	2004 m. stojimas į ES	Teoriškai teigiamas, praktiškai labiau neigiamas , nes yra teisinis persidengimas, vieni teisės aktai tas pačias teritorijas saugo, kiti leidžia naikinti, nepasitvirtino saugomose teritorijose palikti daugiafunkciniai miškai, leidimas ūkininkauti;
ES parama infrastruktūrai įtakoja medžių ir kitų želdinių kirtimą bei žaliųjų erdvių naikinimą miestų teritorijose	nuo 2005 m. iki dabar	Neigiama , nes neatsižvelgiama į biologinės įvairovės išsaugojimą, prisitaikymą prie klimato kaitos, nepaisoma darnaus vystymosi principų ir bendruomenių nuomonės;
Miškų įstatymo pakeitimai, panaikinta galimybė apsaugoti biosferos poligonus ir kitas jautrias teritorijas (kertasi steigimo ir naudojimo tikslai)	2015 m. Miškų įstatymo pakeitimai	Neigiamas , atsiranda teisinio reguliavimo spraga, kertasi steigimo ir naudojimo tikslai;
Urėdijų reforma (centralizacija) išryškėjo nesutapimai informacijos, atleisti žmonės dirbantys miškuose. Tikra reforma neįvyko. Miškai - didžiausias Lietuvos turtas - tačiau nėra apskaitos, vyksta manipuliacijos su informacija ir statistika, nėra tikslios ir vieningos statistikos,	2017 m. Urėdijų reforma	Labiau neigiamas , intensyvėja miško naudojimas ir kirtimams, kreipiamas dėmesys tik į komercinę naudą. Mažėja bendruomeniškumas, nes mažėja darbuotojų kaimuose. Intensyvėja pramonės lobizmas, miškininkai praranda gamtosaugininko funkciją;

inventorizacijos kaip naudojamas, po miškų reformos pradėta kirsti neatsižvelgiant nei į laiką nei į biržių dydį.		
Dėl masinių kirtimų pradeda burtis ir suaktyvėja vietos bendruomenės, gyvenančios miškuose ir šalia miškų, kyla plačiosios visuomenės nepasitenkinimas. Vyksta masiniai protestai prieš kirtimus, susiburia "Gyvas miškas" judėjimas, Labanoro žygis dėl kirtimų parkuose, protestas prieš plynus kirtimus Vilniuje	Penki paskutiniai metai (2017 - 2021)	Teigiamas , nes matomas visuomenės suaktyvėjimas, keičiasi visuomenės požiūris į mišką, vyksta edukacija ir savišvieta, atsiranda atsvara pramoniniam miško naudotojų interesui, reikalaujama pokyčių miškininkystėje, miško naudojimo pusiausvyros tarp ekonominių, socialinių ir ekologinių funkcijų atstatymo, pagarbos miškuil
Nuo nepriklausomybės suintensyvėję tris kart kirtimai, 2018 metais kirtimu norma padidinta 6 proc, pakeistas kirtimų amžius, galima kirsti jaunesnius miškus, neva dėl biokuro, neatsiklausiant visuomenės, paduota kolektyvinė teismo byla dėl kirtimų normos padidinimo bei dėl kirtimų Natura2000 teritorijose, nebuvimo poveikio aplinkai ir reikšmingumo išvados vertinimo	2018 m. Kirtimų normos padidinimas, teisminės bylos dėl kirtimų NATURA2000	LABAI neigiamas , mažėja brandžių miškų, vyksta miškų masyvų fragmentacija, kraštovaizdžio naikinimas, miškų ekologinės būklės prastėjimas;
2018 metais atlikta reprezentyvi VILMORUS visuomenės apklausa - 90 proc pasisako prieš plynus kirtimus, už kirtimų mažinimą	2018 m. atlikta VILMORUS apklausa	Teigiamas - keičiasi visuomenės požiūris ir poreikis kitokiai miškų politikai;
Global Forest Watch duomenimis Lietuva nuo 2000 iki 2020m. prarado 15 proc miško dangos,	Statistika nuo 2000 iki 2020 m. (Global Forest Watch)	LABAI neigiamas , prarandama miško danga, tačiau šie duomenys nesutampa su Lietuvos skaičiuojama statistika ir deklaruojamu prieaugiu, nes miško žemė ir plyni kirtimai priskiriami prie miškų statistikos;

Per karantiną miškuose padaugėjo žmonių užsiimančių rekreacija, sveikatinimusi, 2020m. VILMORUS atlikta gyventojų vertybinė apklausa - ?	Karantinas	Teigiamas, keičiasi poreikiai ir vertybės, auga poreikis rekreacijai miškuose
Atnaujinti ir patvirtinti ES tvaraus / darnaus vystymosi principai, nauja ES miškų strategija, biologinės įvairovės išsaugojimo konvencija, Žalioji kursas	2020 - 2021m.	Ir teigiama ir neigiama - poveikis kol kas neaiškus, nes yra daug prieštaringų siūlomų sprendimų, todėl priklauso nuo įgyvendinimo ir pasirinktos krypties, pvz. biokuro skatinimas
Vyksta klimato kaita, ekologinė krizė dėl jos daugėja žievėgraužių ir kitų kenkėjų, spręsti šią problemą pasitelkiami plyni ar sanitariniai kirtimai, atsodinami monokultūriniai miškai, kai kurioms rūšims darosi sunku prisitaikyti	Dabar	Neigiama Ekosistemos susilpnintos, seno ir brandaus miško lieka vis mažiau, atsiranda daug kirtaviečių
Kaip keičiasi pramonė:		
Medienos perdirbimo pramonės kilimas	Nuo 1989 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
„Stora Enso“ antra pagal dydį popieriaus kompanija pasaulyje, pradėjo veiklą Lietuvoje kaip medienos pirkimo ir tiekimo įmonė “Stora Enso Miškas”	1998 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
Kyla baldų pramonė/plokščių gamybos fabrikai	Nuo 2000 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
Ateina IKEA (nuperka „Girių bizoną“)	2008 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
Aktyvėja Medienos asociacijos veikla	2008 m.	Neigiama, viena esminių iniciatyvų – keisti miško paskirtį;
Randasi nauja medžių kirtimo sunkiasvorė technika, kuri keičia rankų darbą	2010 m.	Miškų naudojimas vis intensyvesnis, kirtimai tampa vis mažiau kontroliuojami ir tvarūs;

Randasi nauji žaidėjai, miškus superka užsienio fondai, vyksta miškų konsolidacija, GREENGOLD	2010 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
Energetikos strategija (granulių gamyba šilumai ir t.t.)	2015 m. ?	Neigiamas - įtakoja vis didesnę miškų kirtimą, suintensyvėjo miškų naudojimas ir mažiau paliekama medienos miškuose, paklotėje, skurdėja biologinė įvairovė;
Lietuva didžiausių IKEA tiekėjų penketuke (Kinija, Lenkija, Italija, Švedija ir Lietuva) , Lietuvai tenka 4% visų koncerno užsakymų, didžiausi šalies baldų fabrikai daugiausia dirba baldų gamybos bendrovei IKEA	2015 m.	Įtakoja vis didesnę miškų kirtimą;
„Ikea“ tampa didžiausia privataus miško valdytoja Lietuvoje	2018 m.	Neigiamas;
Įkurtas medienos produktų gamybos inovacijų klasteris (Vakarų medienos grupė (VMG), SBA koncernas, „Freda“, Kauno technologijos universitetas, Kauno kolegija ir Klaipėdos bei Akmenės rajono savivaldybės, taip pat – VšĮ „Darnūs miškai“, Privačių miškų savininkų asociacija, Lietuvos miško asociacija. Klasterio iniciatorius ir koordinatorius – asociacija „Lietuvos mediena“)	Iškart po Miškų reformos, 2018 m.	Neigiamas, intensyvėjantis medienos poreikis, vykdomas lobizmas ir spaudimas miškų politikai;
Miškų įstatymo pataisos - priimtas miškų plotų nuosavybės ribojimas (1500ha)	2019 m.	Teigiamas, nes stabdoma konsolidacija;
Konkretūs atvejai:		
Girulių miškas: 613 ha plotas įsteigiamas Girulių botaninis - zoologinis draustinis Ši teritorija patenka į regioninio parko teritoriją ir praranda draustinio statusą.	apie 1960 1990-1992 m.	Teigiama; Neigiama;

Klaipėdos miesto sav. Bendrasis planas, numatoma 50-70 ha išskirtimą, kur turėjo būti statoma stotelė traukiniams. Gyventojų streikai ir kirtimas laikinai sustabdomas, bandoma inicijuoti, kad būtų grąžintas draustinio statusas, tačiau kol kas teigiamo postūmio šia linkme nėra.	2015 m. 2020 m.	Neigiama; Laikusiai teigiama;
Šimonių giria: Biosferos poligonas – saugoma teritorija, priskiriama NATURA 2000 Pakeičiamas miškų įstatymas. Vienas įstatymas tą teritoriją saugo, o kitas įstatymas atveria kelią tokių miškų kirtimui. Įstatymai vienas kitam prieštarauja. Teikta bendruomenės peticija Seime dėl Šimonių girios apsaugos ir statuso pakeitimo, organizuotos akcijos girioje ir Vilniuje, peticija atmesta	2004 m. 2015 m. 2019 m.	Ir teigiama ir neigiama (kaip ir gaunama apsauga, bet ji labiau popierinė, tačiau realios apsaugos toms ekosistemoms nėra) Neigiama (nebeliko galimybių apsaugoti tokių miškų, priskiriant juos kitai miškų grupei) Nevienareikšmis, bendruomenė aktyvuota, tačiau giria liko neapsaugota, neatsižvelgta į bendruomenės poreikius ir siūlymus

2. Pratimas. Atsakydami į pateiktus klausimus, užpildykite sektorinės grupės dabartį ir ateitį įtakojančius veiksnius.

Kokie Lietuvos, Europos Sąjungos teisės aktai, strateginiai dokumentai turi šiuo metu ir turės ateityje didžiausią įtaką jūsų sektorinės grupės interesams?

Kokios nacionalinės ir pasaulinės tendencijos: technologijų, finansų, verslo, rinkų, vartotojų ir gyventojų elgsenos, vertybių, kultūros ar kitos daro poveikį jūsų sektorinės grupės interesams ir veiklai bei skatina jūsų sektorinės grupės atstovus diegti pokyčius?

Dokumentai ar tendencijos	Poveikis (teigiamas/neigiamas, aprašykite keliais žodžiais ar vienu sakiniu)
Klimato kaita, biologinės įvairovės, ekologinė krizė (2019 lapkričio 28d. ES Parlamentas paskelbė kritinę klimato ir aplinkos padėtį)	Neigiamas - pamatinis kontekstas - civilizacijos išlikimo grėsmė, prognozės blogėti. Miškas - gyvybės ir išgyvenimo pagrindas, teks prisitaikyti prie pasekmių, mobilizuotis sušvelninti pasekmes, reikalingas gilus kultūrinis pokytis, gyvenimo būdo, elgsenos pokyčiai, svarbu bus prisitaikymas ekosistemų ir jų atsparumas, ir kaip prisitaikys miškų sektorius bei bendruomenės gyvenančios miške.
Auga vietos gamtos turizmo, rekreacijos, ekologinio turizmo ir gamtoje teikiamų sveikatingumo paslaugų paklausa, keičiasi visuomenės įpročiai ir gyvenama (ypač Covid pandemijos kontekste)	Teigiamas - suteikia galimybę paspartinti turizmo sektoriaus perėjimą prie žaliosios ekonomikos ir atveria dideles galimybes užtikrinti pajamas kaimo vietovėse ir veiksmingiau užtikrinti kaimo bendruomenių gerovę, kartu toliau skatinant apsaugoti biologinę įvairovę ir išsaugoti anglies sankaupas. Tvari alternatyva medienos ekonomikai ir ūkinei veiklai. Neigiamas- jei/ kai paslaugos teikiamos pažeidžiant jautrias ekosistemas. Grėsmė: esamos ir potencialios rekreacinės teritorijose vykdomi kirtimai, formuojami “produktyvūs medynai” net nacionaliniuose parkuose, saugomose teritorijose.
Miško terapinio poveikio populiarumas pasaulyje ir Lietuvoje, atsiranda miško medicinos tyrimai, kurie įtakoja alternatyvų miškų panaudojimą	Teigiamas - miško pasitelkimas visuomenės fizinei ir psichinei sveikatai užtikrinti, kultūrai, edukacijoms bei rekreacinei veiklai plėtoti, terapijoms, prigimtinės kultūros atgaivinimas ir kiti ritualai, galimybė sutaupyti sveikatos apsaugos išlaidas.

Pasaulyje stebimas nemedieninės miško ekonomikos panaudojimas ir augimas, ekoturizmo vystymas	Teigiamas - auga poreikis ir galimybės nemedieninių miško išteklių panaudojimui.
Didėjantis seno miško išsaugojimo svarbos suvokimas visuomenėje, visuomenės edukacija apie tai, kas yra miškas, keičiantys paradigmas pasauliniai naujausi moksliniai tyrimai apie miškų ekosistemas (Simard, Wohlleben, Stamets)	Teigiamas - sengirės sąvokos atgaivinimas, miško ekosistemų teikiamos vertės suvokimas ir įtaka žmonijos gerovei, pažinimas miško, visuomenės susirūpinimas gamtos buveinių išsaugojimu
ES Žalioji kursas, ES direktyvos klimato kaitos ir bioįvairovės nykimo klausimais, ES nauja miškų strategija	Teigiamas - atkreipiamas dėmesys į klimato kaitą, biologinės įvairovės krizę, kuriami strateginiai dokumentai, kurie numato reikalingus pokyčius. Pastebima, kad klimato kaita alina Europos miškus, ypač neatsparius miškus su vienaarūšiais ir vienaamžiais medynais. Neigiamas - kaip suderinti siūlomus klimato kaitos sprendinius su biologinės įvairovės krize? Žaliojo kurso sprendimai prieštarauja vieni kitiems, ES strategija siūlo intensyviai miškų naudojimą medienai, kas turės neigiamą poveikį ekosistemoms, veikia lobistinės pramonės grupės, turi persvarą, išsiskiria mokslinis požiūris – vieni sako jaunuolynai daugiau sugeria CO2, kiti jog brandūs miškai ir jų ekosistemos. Biokuro naudojimo subsidijavimas – judėjimas mokslininkų ir nevyriausybinų organizacijų, jog biokuras nėra atsinaujinantis išteklius. (Tarptautinis 700 mokslininkų kreipimasis laiškas) Užprogramuotas konfliktas - poreikis medienai nemažėja, tik auga, kyla spaudimas naudoti intensyviau – prieštarą būtinybei išsaugoti.
ES Komisija rengia naują ES lygmens tvarios miškotvarkos apibrėžtį, kuri turėtų būti grindžiama aukščiausiais tvarumo standartais, o biologinės įvairovės ir vertingų anglių	Teigiamas, nes senasis apibrėžimas neatitinka dabartinių poreikių ekologinės krizės kontekste.

dioksido absorbentų apsauga būtų pagrindiniai elementai; atkreipia dėmesį į bendrą naudą klimatui, gaunamą iš miškų ir su mišku susijusios vertės grandinės, būtent patobulintą CO2 sekvestraciją, anglies dioksido saugojimą ir tvarų iškastinių žaliavų bei energijos pakeitimą; pripažįsta, kad tvari miškotvarka turi užtikrinti Europos miškų biologinės įvairovės apsaugą;	
Atsirado naujos prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo priemonės: miškų brandinimas ir gamtiškoji miškininkystė. “Miškų brandinimas“ – tai praktika, kuria vadovaujantis leidžiama miškams pasiekti didžiausius galimus ekologinius pajėgumus kaupti anglį ir pasiekti visus biologinės įvairovės pajėgumus; (William R. Moomaw, ‘2019: Intact Forests in the United States: Proforestation Mitigates Climate Change and Serves the Greatest Good’, in <i>Frontiers in Forests and Global Change</i>. vert: „Nepaliesiti miškai Jungtinėse Amerikos Valstijose. Miškų brandinimas prisideda prie klimato kaitos švelninimo ir didelės gerovės“.	Teigiamas - šios priemonės suderina 2 gyvybiškai svarbius tikslus: klimato kaitos švelninimą ir bioįvairovės išsaugojimą. Nauji moksliniai tyrimai rodo, kad brandūs miškai ir sengirės ir toliau kaupia anglį, o tai prieštarauja pasenusiam požiūriui, kad jie anglies junginių aspektu neutralūs ar netgi yra CO2 šaltiniai (S. Luyssaert et al., 2008: ‘Old-growth forests as global carbon sinks’. In <i>Nature</i>.) Trumpuoju laikotarpiu brandžių miškų išsaugojimas ir miškų brandinimas yra efektyviausia priemonė miškininkystėje klimato kaitai švelninti, priešingai nei miškų įveisimas, miškų atsodinimas ir atkūrimas, kuriems įgyvendinti reikia daugiau laiko. (Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija (IPCC), 2019 m. ataskaita dėl klimato kaitos ir dirvožemio –santrauka politikos formuotojams.)
Atliktas PBES Pasaulinis biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų vertinimas 2018	Teigiamas, kad yra atliekami tyrimai, Neigiamas - Gamtos ir jos gyvybiškai svarbių naudų žmonėms būklė blogėja visame pasaulyje. Tai apima biologinę įvairovę, ekosistemų funkcijas ir paslaugas.

Lietuvos miškų dabartinė ekologinė būklė, saugomų teritorijų dvigubai suprastėjo	Neigiamas - Europos aplinkos agentūros pavišinta ataskaita, perspėja, jog nepaisant Europos Sąjungoje vykdomos aplinkosaugos politikos, natūralių gamtinių buveinių būklė žemyne toliau blogėja. Remiantis ataskaita, vos 15 proc. Europos buveinių yra geros būklės, o daugiau nei 80 proc. – prastos. Palyginti su ankstesniu vertinimo laikotarpiu, labiausiai prastėjo pievų, kopų ir šlapynių buveinių būklė. Šios tendencijos neaplenkė ir Lietuvos: mūsų šalyje iš 54 vertintų buveinių vos daugiau nei pentadalis buvo geros būklės, o 39 proc. – blogos. Palyginti su ankstesniu laikotarpiu, gamtinių buveinių būklė blogėjo. (Saugomų teritorijų tarnybos tyrimas)
„Natura 2000“ tinklo socio-ekonominės naudos vertinimo studija 2020m.	Teigiamas - pirmą kartą Lietuvoje atlikta išsami studija parodė, jog „Natura 2000“ saugomų teritorijų ekologinio tinklo teikiama nauda valstybei siekia 105 mln. Eur per metus ir daugiau nei dvigubai viršija tiesiogines sąnaudas, kurias sudaro žemės savininkų prarandamos pajamos dėl galiojančių veiklos apribojimų ir išlaidos paties tinklo priežiūrai bei monitoringui.
Remiantis Eurobarometro duomenimis, 72 proc. Lietuvos gyventojų visiškai sutinka, jog gamta ir biologinė įvairovė yra jų sveikatos ir gerovės pagrindas1.	Teigiamas - nuo miško ekologinės būklės ir kokybės priklauso gyventojų gerovė ir sveikata.
Pradedamas aiškėti miškų poveikis sveikatai, Lietuvoje nėra jokių tyrimų, pristatomi pasauliniai miško medicinos tyrimai, pasaulyje kuriami gydomieji miškai ir terapiniai miškai, populiarėjančios miško maudynės ir terapija Lietuvoje.	Teigiamas - plėtros galimybė – miškų panaudojimas miškų sveikatai, ligų prevencijai, terapijai, visuomenės sveikatai ir rekreacijai.
Vyksta kultūrinis pokytis - visuomenės evoliucija, suvokimas, jog esame ekosistemos	Teigiamas - aktyvėja tradicijų puoselėjimas, kultūrinis miško panaudojimas, tautos sutelkimas, lietuviai mišką mato kaip dvasinę vertybę pirmoje vietoje (Vilmorus apklausa 2020m.):

dalis, nesame gamtos valdovai, atsiranda holistinis mąstymas. Keičiasi kokybinis santykis su mišku. Sąmonės raidos tendencija visuomenėje (vis labiau suvokiama asmeninė atsakomybė), įvairūs ekologiniai, gamtosauginiai, „zerowaste“ judėjimai ir besikuriančios bendruomenės	"Absoliučiai visi apklaustieji (išskyrus vieną iš šimto), jaučia moralinę atsakomybę išsaugoti mišką ir visą jame esančią biologinę įvairovę ateities kartoms." „Taip pat net 97 proc. apklaustųjų sutinka, jog miškuose esančios gyvybės formos turi tokią pačią teisę egzistuoti kaip ir mes.“
Prasideda pasaulinis gamtos teisių judėjimas kaip išraiška kultūrinio pokyčio	Teigiamas - keliama ir tarptautiniu lygiu įgyvendinama idėja, kad gamta gali turėti savo kaip atskiro teisės subjekto teises, tokias kaip teisę į egzistavimą, buveines ir atlikti savo ekologinius vaidmenis. Įgyvendinama naujo pobūdžio gamtos apsauga sutekiant gamtos teises upėms, miškams ir jų ekosistemoms su galimybe ginti jas ginti teismuose.
Nemažėjantis miškų kirtimas, intensyvėjanti baldų pramonė, intensyvėjanti NT rinka ir statybos, stebima siekis vietoje betono naudoti medieną	Neigiamas - kaip tai paveiks miškų politiką ir medienos poreikį bei naudojimą? Kertasi su visuomenės ir ekologiniais poreikiais
Bandymas įvesti monokultūrinius, plantacinius miškus, pramoninės miškininkystės intensyvinimas	Neigiamas - skurdėja ekosistema ir ji tampa nestabili, neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir gyvenamajai aplinkai
Duomenys apie miškus yra neišsamūs, neprieinami ir skiriasi jų kokybė, tai trukdo susitarti dėl miškotvarkos, prioritetų ir išsaugojimo	Neigiamas - trukdo savalaikiškam bendruomenių įsitraukimui į teritorijų planavimą, pozicijų derinimui ir bendrų sprendimų radimui, kokybiškai miškų priežiūrai
Nacionalinis miškų susitarimas	Teigiamas - bandymas įtraukti visas suinteresuotas šalis, būtinybė atstatyti balansą, rasti ekologinę, socialinę ir ekonominę pusiausvyrą

3. Pratimas. Atsakydami į pateiktą klausimą, keliais žodžiais ar vienu sakiniu suformuluokite ir įrašykite į langą savo sektorinės grupės esminį ilgalaikį poreikį ar poreikius, kuriuos turėtų atspindėti Nacionalinis miškų susitarimas. Siekite įvardinti tik pačius svarbiausius poreikius ir argumentuotai juos pagrįskite.

Išdėstykite poreikius prioritetine tvarka.

Kokio esminio poreikio (poreikių) patenkinimas ilgalaikėje (kelių dešimtmečių) ateities perspektyvoje užtikrintų jūsų atstovaujamos sektorinės grupės gyvybingumą, daroje su kitų grupių interesais?

POREIKIS (-IAI) išdėstyti prioritetine tvarka	Argumentuotas poreikio pagrindimas
1. Užtikrinti brandžių miškų apsaugą ir galimybę miškams subręsti, miško masyvų išsaugojimą, biologinė įvairovės išsaugojimą ir gerinimą, miškų kokybės ir jų ekologinės būklės gerinimą, ekosistemų atsparumą dabarties ir ateities kartoms.	Miško sveikata = visuomenės sveikatos ir gerovės pagrindas. Ekologinės krizės laikotarpiu ekosistemų ir visuomenės sveikatos atsparumas yra prioritetas numeris vienas, tačiau miškai šiuo metu stipriai fragmentuoti, būtina išlaikyti ekologinį vientisumą ir miškų gamtinį karkasą. Miškai – gyvybiškai svarbaus deguonies gamintojai, valo orą, reguliuoja ir stabilizuoja klimatą. Didelė brandaus miško vertė žmogui ir jo sveikatai. Miško terapijos / rekreacijos, poveikio sveikatai, ekologinės vertės ir atsparumo bei prisitaikymo klimato kaitai didinimas – įmanomas tik sveikose gyvybingose ekosistemose ir brandžiuose miškuose.
2. Aplink gyvenvietes palikti miškus kaip skydą – apsauginę zoną, panaikinti ūkinius miškus, steigti saugomus rekreacinius ir apsauginius miškus aplink gyvenvietes, kaimelius, urbanizuotas teritorijas (kur būtų ribojama ūkinė veikla, ūkiniais tikslais nekertamas miškas, pakeista ūkinė paskirtis miškų aplink gyvenvietes	Šiuo metu prie gyvenviečių vyrauja ūkiniai miškai (IV kategorija), neužtikrinama miškų apsauga aplink gyvenvietes, mažėja brandžių, aukštos ekologinės vertės miškų, daugėja jaunuolynų, plynų kirtimų,

į rekreacinę apsauginę, kad nebūtų plynų ir atvejinių kirtimų miškuose arti gyvenviečių, vykdoma tik tausojanti ekologinė miškininkystė su etiškais ir gamtai draugiškais miško priežiūros priemonėmis, kad nesuniokotų miško, kirtimų nebuvimas paukščiams perint, sukuriamas aiškus teisinis mechanizmas tokių miškų apsaugai)	neužtikrinama bendruomenės prieiga prie miško, sveika gyvenamoji aplinka bei rekreacijos poreikis Natūralaus miško išsaugojimas prie gyvenviečių, remiantis atliktais tyrimais, saugoja sveikatą, ekologiją, sąlygoja jaunimo švietimą, biologinę įvairovę . Miškai prie gyvenviečių turi būti tvarkomi atsakingai atsižvelgiant į bendruomenių ir gyventojų poreikius. Užtikrinama “Žmogaus teisė į saugią, ekologiškai sveiką gamtinę ir gyvenamąją aplinką”, sutaupomos sveikatos apsaugos išlaidos.
3. Užtikrinti etišką ir darnią, tausojančią miškininkystę VISUOSE miškuose. Tausojančios miškininkystės sąvokos įvedimas (plyni kirtimų atsisakymas, naudojama technika - nežalojati darbinės aplinkos, kirtimų ribojimas paukščiams perint ir kt.)	Miškininkystė privalo transformuotis. Ūkiniai miškai šiuo metu sudaro daugiau nei 70 proc visų miškų. Visi miškai turėtų būti tvarkomi taip, kad juose būtų pakankamai didelė biologinė įvairovė, atsižvelgiant į gamtinių sąlygų, biogeografinių regionų ir miškų tipologinius skirtumus. Ūkiniuose miškuose taikomos miškininkystės priemonės, orientuotos į miško produktyvumą turi taip pat užtikrinti biologinę įvairovę, absorbuojamą anglies dioksido kiekį ir atsparumą klimato kaitai, taip pat stiprinti sveikąsias dirvožemio savybes. Didesnė miškų ekosistemų ir rūšių įvairovė, taip pat miškotvarkos tikslais naudojami tinkamai pritaikyti genetiniai ištekliai ir ekosistema grindžiami metodai sustiprins ilgalaikį miškų pajėgumą prisitaikyti, atsigausti ir savarankiškai atkurti savo struktūrą. (ES Miškų strategija)

4. Nedelsiant realiai apsaugoti saugomas teritorijas ir sustabdyti masinius kirtimus juose ne gamtosauginiais tikslais. Ūkinių miškų atsisakymas šiose teritorijose, vykdoma tik gamtinė, ekologinė miškininkystė. Atrankiniai kirtimai turi būti vykdomi ne miškininkų, o specialios tarnybos, tokios kaip saugomų teritorijų ar pan. Poveikio aplinkai vertinimas saugomose, rekreacinėse ir apsauginėse teritorijose – reikšmingumo išvada, bet kokiai ūkinei veiklai, prieš išduodant leidimą kirsti ar sudarant miškotvarkos planus, bendruomenei paprašius.	Saugomų teritorijų paskirtis - biologinės įvairovės apsaugos, kraštovaizdžio ir kt. nemedieninių ekosistemų plėtra ir apsauga, čia saugomas didžiausias genofondas gyvosios gamtos, kultūros ir kraštovaizdžio paveldas, tam turi būti suteikta derama apsauga.
5. Miškų pritaikymas rekreacijai / vietos bendruomenėms - pritaikyti miškus rekreacijai bei vietos bendruomenės poreikiams (nebūtinai keičiant miško aplinką ir kuriant infrastruktūrą, mažinti ribojimus). Poreikis keisti rekreacijai reikalingų miškų administravimą, kitokio miško administravimo (atitinkančio gyventojų poreikius) vieneto ar naujo valdymo organo, tarnyba, atsakinga už miškų prie gyvenviečių priežiūrą ir tvarkymą, sveikatingumo miškuose plėtojimą, nemedieninės ekonomikos vystymą.	Miškų edukacinės ir kultūrinės vertės didinimas, sukuriamos naujos darbo vietos, nemedieninės ekonomikos vystymas
6. Poreikis įgalinti bendruomenes spręsti su miško tvarkymu susijusius klausimus, įtraukimas į sprendimų priėmimą – informavimas, viešinimas, teisė pasisakyti prieš išduodant leidimus kirsti ar sudarant miškotvarkos planus planavimo stadijoje. Vietos bendruomenių balsas ne patariamasis, o dalyvavimo ir sprendimo balsas. Turi būti sukurta sistema koku būdu bendruomenės gali įtakoti sprendimus ir dalyvauti planavimo procesuose. Tinkamas informacijos viešumas ir prieinamumas gyventojams.	Piliečių dalyvavimo sprendimų priėmimo užtikrinimas (ES vietos savivaldos chartijos priedas, Orhuso konvencija). Bendruomenių teisė spręsti su vietos miško tvarkymu susijusius klausimus. Gyventojai turi turėti galimybę įtakoti į savo gyvenamosios vietos tvarkymą, nes tai tiesiogiai veikia jų fizinę aplinką ir psichinę savijautą.
7. Bendruomenės turi būti betarpiškai įtrauktos į miškų valdymą. Bendruomeninių miškų sukūrimas / atgaivinimas, naudojimosi tvarkos ir sąvokos apibrėžimas,	Bendruomenių įtraukimas į miško priežiūrą ir tvarkymą, centrinės valdžios pripažinimas, leidžiantis vietinei bendruomenei priimti sprendimus apie aplink esančių

valdymo modelio sukūrimas - bendruomenių įtraukimas į miškų priežiūros ir tvarkymo bei valdymo procesą.	miškų valdymą, (galėtų būti suteikiami valstybinių miškų plotai bendruomenėms, panašiai kaip medžioklės plotai medžiotojams) “Bendruomeninė gamtinių išteklių nuosavybė ir kolektyvinis valdymas yra efektyvesnis už valstybinį ar privatų, nes visi bendruomenės nariai jaučiasi atsakingi už jų bendrai naudojamus išteklius, nedaro žalos aplinkai ir sėkmingai sprendžia interesų konfliktus. Vietinių bendruomenių plėtra yra geriausias būdas spręsti pasaulio gamtos saugos problemas.” <i>Elinor Ostrom tyrimas, už kurį gauta Nobelio premija (pirmoji laureatė moteris ekonomikos srityje) 2009</i> Elinor Ostrom kalba apie didesnių sprendimų priėmimo teisių suteikimą vietos bendruomenėms, nes jos yra tiesiogiai suinteresuotos savo gerove ir geriausiai išmano vietos situaciją. Tyrimų rezultatai rodo, kad aplinkosaugos ir išteklių valdymo problemos gali būti išspręstos žmonių bendru susitarimu, bendradarbiavimu, kompromisais.
8. Sustiprintas miškų ir gamtos pilietinės kontrolės mechanizmas, automatizuotas miškų būklės stebėjimas / monitoringas (įtraukiant ir miestus), on-line stebėjimo sistemų diegimas, monitoringas ir inventorizacija. Visuomenės informavimas apie faktinę miškų (faunos, floros) padėtį šalyje; jos pasikeitimus ir būklę.	Skaidrumo užtikrinimas ir nebaudžiamumo už pažeidimus eliminavimas. Reikalinga, jog būtų nepriklausoma kontrolė miškuose, visi informuojami, kas vyksta su miškais šalyje.
9. Dabartinio miškų kategorizavimo peržiūrėjimas ir perskirstymas, kad būtų sukurtas ir užtikrintas socialinis, ekologinis ir ekonominis balansas (33/33/33)	Tvarus ūkininkavimas ir tvarios ekosistemos galimos tik užtikrinus ilgalaikį miško naudų balansą.
10. Miško prieaugio ir esamos būklės matavimo parametrai - turi būti ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai parametrai (darnaus vystymosi principai: ne tik ekonominiai, bet ir socioaplinkosauginiai). Atsisakymas tik produktyvumo,	Turėtų būti įvertintas ekonominis ir kiti interesai – ar kirsti ar naudoti mišką kitoms reikmėms. (Atlikta analizė kas yra vertingiau konkrečioje teritorijoje).

ekonominio vertinimo – pridėti miško kokybinį vertinimą – ekologinės, rekreacinės, istorinės ir kultūrinės vertės – ekosisteminių paslaugų.	Paskutinių penkių metų bėgyje padaryta daug žalos kultūrinėms, socialinėms ir ekologinėms miško vėrtėms.
11. Surasti motyvacinius mechanizmus privatiems savininkams saugoti mišką, pereiti prie nemedieninės ekonomikos vystymo, teikti aplinkinėms bendruomenėms pirmenybę išperkant, valstybės dotacijos ir kompensacijos, mokymai apie ekosistemines paslaugas	Būtinai motyvaciniai mechanizmai ir švietimas norint užtikrinti sklandų perėjimą prie nemedieninės ekonomikos
12. Formuluojamos ir tikslinamos pagrindinės sąvokos, miškų naudojimo tvarkos apibrėžimai, formuojant naują miškų strategiją, transformuojant miškininkystę (kas yra miškas ir visos jo vertės bei funkcijos, sengirės sąvokos įvedimas, saugomos, rekreacinės teritorijos, apsauginiai miškai, ekosistema, bendruomeninis miškas, brandus miškas, biologinė įvairovės parametrai, net tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai parametrai (darnaus vystymosi principai: ne tik ekonominiai, bet ir socioaplinkosauginiai)	Būtinai sąvokų patikslinimas, jog būtų galima lengviau susišnekėti, užtikrinamas taisyklių atitikimas poreikiams, pašalintas teisinis persidengimas, visi vienodai suprastų taisykles ir sąvokas, išskirti prioritetai pagal funkcijas atitinkamuose miškuose, peržiūrimas teritorinis išsidėstymas, pateikiama objektyvi statistika ir duomenys.
13. Gražinti vertybinį požiūrį į mišką, kultūros sakralumą.	Santykį su mišku įtvirtinti kaip - nematerialųjį kultūros paveldą, atkurti šventųjų miškų statusą / alkus. Visuomenės

UŽDUOTIS Nr. 2. PASIŪLYMAI NMS PAMATINIO TIKSLO KRYPTYSE

Ši užduotis susideda iš trijų pratimų, pradžioje jūs įvertinsite NMS pamatinio tikslo krypties aktualumą, po to pateiksite pasiūlymus interesų balansui ar krypties įgyvendinimui.

1. Pratimas. Atsakydami į pateiktą klausimą, pasirinkite NMS pamatinio tikslo kryptis (teiginius) ir užpildykite lentelę.

Kokios NMS pamatinio tikslo kryptys (teiginiai) yra **aktualios** jūsų sektoringei grupei ir kodėl?

NMS pamatinio tikslo kryptis/teiginys. Nukopijuokite formuluotę iš NMS pamatinio tikslo <i>Susitarti dėl ilgalaikės, nuoseklios ir subalansuotos nacionalinės miškų politikos pagrindinių krypties ir rodiklių, apimant (bet neapsiribojant):</i>	Įvertinkite aktualumą balais: Labai svarbu – 3 Svarbu – 2 Iš dalies svarbu - 1	Poveikis jūsų sektoringei grupei
1. ilgalaikį balansą tarp suinteresuotoms šalims ir Valstybei svarbiausių miško teikiamų naudų, suderinant kintančius ekonominius, ekologinius ir socialinius interesus, tuo pačiu užtikrinant tvarių miško ekosistemų formavimą ir išsaugojimą ateities kartoms;	3	Vertinant iš bendruomenių, gyvenančių šalia miškų perspektyvos, visi pamatinio tikslo numatyti teiginiai yra svarbūs bendruomenėms, kadangi tam tikras miškų politikos įgyvendinimas turi reikšmingą poveikį gyvenamosios aplinkos ekologiškai kokybei, visuomenės sveikatos ir saugumo užtikrinimui, tautos kultūriniam identitui, kraštovaizdžio vientisumo išsaugojimui, prisitaikymui prie klimato kaitos, dvasinei ir emocinei gerovei. Visose pamatinio tikslo kryptyse dabartinė situacija netenkina, vyrauja ilgalaikis disbalansas ekonominių interesų naudai kitų

		interesų sąskaita, įtakoja ne tik Lietuvos gyventojus, bet iš esmės neigiamai veikia klimato stabilumą ir biologinės įvairovės išsaugojimą, todėl iš esmės reikalingi esminiai pokyčiai.
2. miškų indėlį į klimato kaitos iššūkių suvaldymą, įskaitant ekosistemų išsaugojimą, subalansuotą miškų plotų plėtrą, potencialo didinimą absorbuoti šiltnamio efektą sukeliančias dujas (ŠESD) bei kaupti ir išlaikyti anglį, taip pat miškų prisitaikymą prie klimato kaitos ir jų atsparumo didinimą;	3	Galimi klimato kaitos padariniai ir atitinkami sprendimai turi įtakos gyvenamajai aplinkai ir kokybei, žmonių sveikatai. Būtinai ekosistemų atsparumas ir kuo didesnis prisitaikymas švelninant klimato padarinius. Ekologinės krizės ir klimato kaitos švelninimas bei prisitaikymas prie jos, didinant ekosistemų atsparumą, miškų ekologinę ir socialines vertes bei kokybę yra aukščiausias prioritetas, mūsų išlikimo sąlyga, sveikatos ir saugumo, gerovės ir identiteto pagrindas;
3. biologinės įvairovės išsaugojimą, griežtai saugomų miškų reikiamo ploto ir įvairovės užtikrinimą, taip pat miškų gamtosauginės vertės didinimą saugomose teritorijose, apimant geresnę senų miškų apsaugą ir hidrologinio režimo atkūrimą;	3	Biologinė įvairovė gausių bei didelę gamtosauginę vertę turinčių miškų apsauga ir plėtra turi didelę įtaką visuomenės sveikatai, miškų ekologinei būklei, gyvenamosios aplinkos kokybei, sveikatinimo ir rekreacijai miškuose vykdymui.
4. rekreacinio, kultūrinio, dvasinio, taip pat visuomenės sveikatos ir emocinės būklės gerinimui skirto daugiafunkcinio miškų potencialo išryškinimą ir jo	3	Gyvenimas šalia miško yra vertybė, lietuvių santykis su mišku - nematerialus kultūros paveldas, kurio naudą žmonėms sunku įvertinti,

stiprinimą, apimant gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimą, kraštovaizdžio stabilumo didinimą;		todėl miškų, augančių prie gyvenviečių tvarkymas turėtų būti reglamentuojamas specialiomis tvarkomis ar įstatymais, ribojama ūkinė veikla, taikomas ekologinis ir socialinis prioritetas. Norint išsaugoti ir plėsti gamtinį ir rekreacinį potencialą - svarbi brandžių miškų apsauga ir įvairiarūšio ir savaiminio miško sodinimas. Natūralus, savaimine besiformuojantis miškas svarbus bendrai Lietuvos miškų ekosistemos ir sveikatos būklei užtikrinti. Lietuvoje beveik nebeturime išties brandžių miškų - sengirių, dabartiniai miškai yra stipriai fragmentuoti, reikalingi pokyčiai.
5. darnaus miškų tvarkymo principais paremto miškininkavimo tolesnį vystymą formuojant daugiafunkcinius miškus, inovatyvių ir adaptyvių tausojančios miškininkystės, įskaitant artimo gamtai miškininkavimo, praktikų bei miško tvarkymo technologijų paiešką ir diegimą, moksliskai pagrįstą laukinės gyvūnijos populiacijų miškuose apsaugą ir suregulavimą;	3	Svarbu ne tik saugomose teritorijose esančių miškų apsauga, bet ir bendra Lietuvos miškų būklė. Gamtinis karkasas yra bendras miškų tinklas, kuriame turi būti vykdoma etiška, gamtai draugiška miškininkystė, norint išsaugoti bendrą gerą Lietuvos miškų būklę, kraštovaizdį ir sveiką gyvenamąją aplinką.
6. ekonominio veiklos miškuose reguliavimo pokyčius, užtikrinant miškų ūkio sektoriaus ekonominį gyvybingumą, reikšminga apimtimi į ekonomiką įtraukiant ir kitas nei mediena miško ekosistemines paslaugas, atsisakant gamtosauginės ar kitokios pridėtinės vertės nekuriančių veiklos apribojimų, taip pat taikant deramas ekonomines	3	Tik sveikose, gyvybingose ekosistemose miškai gali teikti socialinę, ekologinę ir ekonominę naudą. Šalia ekonominės vertės skaičiavimo turi atsirasti ekosisteminių paslaugų skaičiavimas, poveikis aplinkai ir žmonėms įvedamas akcizas

paskatas bei nustatant adekvačias kompensacijas miško savininkams ir kitiems ūkio subjektams už bendruosius apribojimus viršijančius ūkinės veiklos suvaržymus;		medienai, kaip kompensacijos visuomenei už žalingą ekonominę veiklą, taip skatinant perėjimą prie gamtai draugiškos nemedieninės ekonomikos .
7. holistinį viso miškų sektoriaus, įskaitant ir medienos pramonę bei biomasės energetiką, vystymą, skatinant miškų sektoriaus ekonominę plėtrą kaip darbuotojų socialinės ir valstybės ekonominės gerovės garantą, užtikrinant racionalų miško išteklių naudojimą ir gausinimą, stabilų kokybiškos ir aukščiausios technologinės vertės žaliavinės medienos tiekimą darnaus miškų tvarkymo rėmuose, siekiant kuo aukštesnės pridėtinės vertės kūrimo Lietuvoje, skatinant žiedinę bioekonomiką ir žaliąją transformaciją;	3	Aktualu užtikrinti saikingą ir etišką medienos ir biomasės išgavimą, nenaikinant ekosistemų ir nemažinant visuomenės sveikatos ir gyvenamosios aplinkos būklės. Mažinti medienos naudojimą, pereinant prie racionalaus miško išteklių naudojimo, įtraukiant nemedieninius miško išteklius ir paslaugas ryškia apimtimi į ekonomiką, taip užtikrinti aukščiausios pridėtinės vertės kūrimą Lietuvos žmonėms ir miškams, lyderystę pasaulyje pereinant prie žaliosios transformacijos, žalių darbo vietų kūrimą, rekreacijos ir nemedieninės ekonomikos vystymą.
8. miškų mokslų ir su miškais susijusių mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrą bei finansavimą, taikomojo mokslo praktinį diegimą, informacijos apie miškus ir miškininkavimą geresnį pritaikymą vartotojams bei jos sklaidą, visuomenės švietimo miškų klausimais stiprinimą;	2	Nėra miško medicinos ir sveikatos tyrimų, dabartiniai tyrimai kol kas promedieniniai, miško mokslas kryptingai orientuotas į medieninę ekonomiką, kitų verčių tyrimų trūkumas, informacijos apie miškus pasiekiamumas ir viešinimas visuomenei.
9. miškininkų ir kitų miškuose bei miškų sektoriuje dirbančių specialistų rengimo tobulinimą žaliosios transformacijos ir skaitmenizacijos kontekste ir reikiamo jų skaičiaus užtikrinimą, jų profesinio prestižo didinimą, taip pat miškų	2	Nuo miškininkų ir miškų sektoriuje dirbančių žmonių kvalifikacijos priklauso miško priežiūros kokybė ir puoselėjimas, požiūris į mišką, todėl svarbus kvalifikacijos kėlimas ir

sektoriuje dirbančiųjų socialinių garantijų, profesinio imuniteto ir kolektyvinio atstovavimo stiprinimą, ypač per profesines sąjungas.		tobulinimas bei persiorientavimo galimybės, norint prisitaikyti prie pasikeitusių visuomenės poreikių ir žaliosios transformacijos, užtikrinti ekonomikos perėjimą į nemedieninę ekonomiką.

2. Pratimas. Atsakydami į pateiktus klausimus ir remdamiesi turima patirtimi ir žiniomis, pateikite pirminius pasiūlymus, kaip konkrečioje NMS pamatinio tikslo kryptyje galėtų būti pasiektas interesų balansas su kitomis sektorinėmis grupėmis.

Ar jūsų pasirinktoje NMS pamatinio tikslo kryptyje gali kilti ar jau kyla interesų įtampa tarp skirtingų sektorialių grupių?

Kokia yra pagrindinė priežastis ar nesutarimas, dėl kurio kyla ši įtampa?

Kokie sprendimai, pokyčiai, veiksmai ar priemonės galėtų padėti siekti interesų balanso?

NMS pamatinio tikslo kryptis/teiginys. Nukopijuokite formuluotę iš NMS pamatinio tikslo	Įtampos priežastis	Pasiūlymai interesų balansui
1. ilgalaikį balansą tarp suinteresuotoms šalims ir Valstybei svarbiausių miško teikiamų naudų, suderinant kintančius ekonominius, ekologinius ir socialinius interesus, tuo pačiu užtikrinant tvarių	Vyrauja didelė įtampa ir visuomenės nepasitenkinimas dėl ilgalaikio interesų disbalanso, akcentuojama ir vystoma tik ekonominė - medieninė miško nauda, dominuoja trumpalaikiai ekonominiai interesai, neatsižvelgiama	Norint užtikrinti tvarų ūkininavimą ir tvarių ekosistemų formavimą bei išsaugojimą, būtina užtikrinti svarbiausių miško teikiamų naudų pusiausvyrą - miško grupių ir funkcijų ilgalaikį balansą - todėl siūlomas lygiavertis paskirstymas: 33 % ekologijai, 33 % rekreacijai ir apsauginiams miškams, 33 % ūkiniams miškams.

miško ekosistemų formavimą ir išsaugojimą ateities kartoms;	į kitas miško funkcijas, pasikeitusius visuomenės socialinius ir ekologinius poreikius, nuolat intensyvinimas miškų kirtimas bei augantis pramonės medienos poreikis ir naudojimas (ko pasekėjo stipriai suprastėjusi miškų ekologinė būklė) vs. ekologinių ir socialinių poreikių būtinybė ekologinės krizės laikotarpiu.	Iškelti ekologinius ir socialinius poreikius kaip prioritetą, miško ūkį perorientuoti į nemedieninę miško ekonomiką, tuo tikslu peržiūrėti teritorinį išsidėstymą ir zonavimą, teisės aktais apsaugoti ekologiškai ir rekreacijai vertingiausias ir brandžius miškus, miškų masyvus, nustatyti pagrindinius prioritetus skirtingoms teritorijoms ir aiškius rodiklius jų zonavimui. Norint užtikrinti miško ekosistemų atsparumą, būtina įvesti ekologinį prioritetą miškuose - naujas teisinis reguliavimas, miškų ekologinės būklės gerinimas. Miško prieaugio ir esamos būklės matavimo parametrai - turi būti ne tik kiekybiniai, bet ir kokybiniai parametrai. Šalia miškų produktyvumo, ekonominio vertinimo – pridėti miško kokybinį vertinimą – ekologinės, rekreacinės, istorinės ir kultūrinės vertės – ekosisteminių paslaugų.
2. miškų indėlį į klimato kaitos iššūkių suvaldymą, įskaitant ekosistemų išsaugojimą, subalansuotą miškų plotų plėtrą, potencialo didinimą absorbuoti šiltnamio efektą sukeliančias dujas (ŠESD) bei kaupti ir išlaikyti anglį, taip pat miškų prisitaikymą prie klimato kaitos ir jų atsparumo didinimą;	Įtampa kyla dėl nesutarimo, kokie būdai ir priemonės prisidedant prie klimato kaitos suvaldymo yra teisingiausi tarp skirtingų interesų. Didžiulė įtampa tarp klimato sprendinių ir biologinės įvairovės išsaugojimo, susiduria du moksliniai skirtingi požiūriai – skatinti medienos naudojimą /pramonę ir uždaryti CO2 į medienos produktus ar leisti miškams subręsti ir pasenti, apsaugoti esamas brandžių miškų ekosistemas.	Nesant vienareikšmiškam mokslininkų požiūriui į miškininkystės rolę klimato kaitoje, taikyti atsargumo principą ir išsaugoti esamus brandžius bei bręstančius miškus ir jų masyvus. Siekti miškų plotų didinimo iki 50 proc Lietuvos teritorijos, miškų plėtrą vykdyti atsodinant ir įveisiant įvairiarūšius miškus, šalia miškų plotų didinimo rodiklio, nustatyti koks turėtų būti pastovus minimalus brandžių miškų plotas ir jį nuolat didinti.

		“Remiantis pastarojo laikotarpio moksliniais tyrimais[1], mažai tikėtina, kad trumpuoju arba vidutinės trukmės laikotarpiu, t. y. iki 2050 m., galima papildoma atitinkamų produktų ir medžiagų pakeitimo nukirsto medžio produktais ir medžiagomis nauda kompensuos grynujų miško absorbentų mažėjimą, susijusį su aktyvesniu medyno kirtimu. Valstybės narės turėtų atsižvelgti į šią grėsmę, už kurią jos yra atsakingos pagal atitinkamus galiojančius teisės aktus.” (ES Miškų strategija) “Bręstant miškų ekosistemai toliau didėja miškų ekosistemų pajėgumai surinkti anglį, natūralūs miškai teikia svarbios naudos; todėl pirmenybę reikėtų teikti esamų miškų, visų pirma sengirių, apsaugai ir atkūrimui ir miškų brandinimui.”
3. biologinės įvairovės išsaugojimą, griežtai saugomų miškų reikiamo ploto ir įvairovės užtikrinimą, taip pat miškų gamtosauginės vertės didinimą saugomose teritorijose, apimant geresnę senų miškų apsaugą ir hidrologinio režimo atkūrimą;	Viena didžiausių įtampų, nes mokslininkai perspėja dėl pasaulinės biologinės įvairovės nykimo krizės, tyrimai rodo stipriai suprastėjusią saugomų teritorijų būklę, beveik pusę saugomų teritorijų sudaro ūkiniai miškai, kur galima ūkinė veikla, ES įspėjimai Lietuvai dėl nepakankamų saugomų plotų, reikšmingumo išvados netaikymo, įtampa su privačiais savininkais, reikalingos kompensacijos ir motyvaciniai mechanizmai, tačiau tyrimai rodo, jog NATURA2000 teikiamos ekosisteminės paslaugos teikia 1,5 daugiau naudos nei medienos	Būtina nedelsiant atstatyti suprastėjusią saugomų teritorijų būklę, užtikrinti pilną biologinės įvairovės apsaugą, gerinti jų ekologinę būklę (įskaitant biosferos poligonus, Natura 2000 teritorijas ir kt). Panaikinti ūkinius miškus saugomose teritorijose (valstybei išperkant, kompensuojant ar taikant motyvacinius mechanizmus), vykdoma tik gamtinė - ekologinė miškininkystė, ruošiami gamtotvarkos planai, bet kokiai ūkinei veiklai taikomas PAV (papildant PAV įstatymą). Reikalingas motyvacinis mechanizmas ir konkrečios priemonės privatiems savininkams. Senųjų miškų ir biologinės įvairovės išsaugojimas svarbus ne tik saugomose teritorijose, bet ir miškuose aplink

kaina ir privačių miškų sąnaudos, tad valstybė saugodama saugomas teritorijas iš esmės sutaupo. Šiuo metu siūlomas žalingas kompromisas – jei apsaugom pilnai saugomas teritorijas, tai intensyviau kertam ir naudojam kitur, kas nesukuria ekologinės pridėtinės vertės ir naikina ekosistemas kituose miškuose.

gyvenvietes bei rekreaciniuose teritorijose, didelė biologinė įvairovė galima tik įvairiarūšiame ir įvairiamžiame brandžiame miške, todėl būtina nustatyti, kiek procentų visuose miškuose išlaikoma ir apsaugoma brandžių miškų.

Pagal tvarios miškininkystės principus jaunuolynų, pribrešančių, vidutinio amžiaus ir brandžių medynų užimama dalis ūkiniame vienetė turėtų sudaryti apylyges ploto dalis (t.y. 1/4) Saugomose teritorijose, kur vyrauja specialiosios paskirties ir apsauginiai miškai, brandžių medynų dalis turėtų būti dar didesnė, o greta jų turėtų savo vietą surasti ir perbrendę medynai skirti biologinės įvairovės palaikymui.

“Atsižvelgiant į klimato kaitą ir biologinės įvairovės nykimą, būtina nedelsiant didinti miškų atsparumą, apsaugant gyvybingas ekosistemas, miškų masyvus. Atsparūs miškai yra būtina sąlyga, kad miškai galėtų atlikti savo socioekonomines ir aplinkosaugos funkcijas būsimų kartų gyvenime ir kad miškų bioekonomika galėtų klestėti dar ne vieną ateinantį dešimtmetį.” (ES Miškų strategija).

Rekreacijai, sveikatinimuisi, biologinei įvairovei ir aukštai ekologinei būklei palaikyti išskirti apsauginius miškus aplink gyvenvietes, miestus ir miestelius, urbanizuotas teritorijas, rekreacinius objektus, kur griežtai ribojama ūkinė veikla (įstatymu įtvirtinta), apsaugomi brandūs miškai.

Suteikiamos teisės (juridinio asmens ar apsaugos statusas) - vertingiems miškų masyvams, kaip ekosistamai, sengirėms

		(siekiamybė, kad bent 10 proc LT miškų būtų skirti sengirėms išsaugoti ir formuoti). “Miškų savininkams ir valdytojams turėtų būti taikomos tam tikros skatinamosios priemonės ir finansinės paskatos, kad jie galėtų, be medienos ir ne medienos medžiagų ir produktų, taip pat teikti ekosistemines paslaugas, apsaugodami ir atkurdami miškus, ir kad galėtų didinti savo miškų atsparumą taikydami daugumą klimatui ir biologinei įvairovei palankius miškotvarkos metodus.” (ES miškų strategija) TYRIMAI: Vokietijos integruotų biologinės įvairovės mokslinių tyrimų centro (angl. German Centre for Integrative Biodiversity Research) tyrėjai padarė išvadą, kad biologinė įvairovė ne mažiau svarbi mūsų emocinei gerovei nei finansinis saugumas. 14 papildomų paukščių rūšių pasitenkinimą gyvenimu pagerina taip pat, kaip 124 papildomi eurai kas mėnesį. (https://www.sciencedaily.com/releases/2020/12/201204110246.htm?fbclid=IwAR1rgp7WveiiBaNokEbjbnHuaB-hJCdVgm2hLs06QQPbUYUTjZqWBbcjeAI)
4. rekreacinio, kultūrinio, dvasinio, taip pat visuomenės sveikatos ir emocinės būklės gerinimui skirto daugiafunkcinio miškų potencialo išryškirimą ir jo stiprinimą, apimant gyvenamosios aplinkos kokybės	Įtampa yra, nes šiuo metu naikinamas potencialas - didėja miškų fragmentacija, naikinami brandūs miškai ir miškų masyvai, II ir III grupės miškų tikslai įvardinti, kaip “formuoti	Mažinti miškų fragmentaciją, išsaugant esamus miškų masyvus, atsisakyti žalingų miškininkystės praktikų (plyni kirtimai, kirtimai paukščiams perint, sunkiasvorė technika), aiškiai išskirti teritorijas pagal konkrečias paskirtis - socialinius, kultūrinius, rekreacinius prioritetus.

gerinimą, kraštovaizdžio stabilumo didinimą;	produktyvius medynus”, kas kertasi su esmine jų apsaugos paskirtimi, su aplinkos ministerija ir miškininkais reikia kovoti teisme dėl naujų draustinių / rezervatų įsteigimo (Punios Šilo atvejis, vilkinimas Labanoro priskyrimas prie nacionalio parko, Girulių miško paskelbimas draustiniu) Mažai skiriama dėmesio ir investicijų rekreacinių miškų ir su jais susijusių veiklų plėtojimui bei strateginiam planavimui ir administravimui. Mažėja brandžių miškų ir jų ekologinė būklė aplink gyvenvietes, kas neigiamai veikia žmonių psichinę ir fizinę sveikatą. Valstybinė miškų urėdija anksčiau labiau vystydavo rekreacines veiklas, dabar pagrindinė kryptis tapo medieninė, trūksta kompetencijų vystant kitas kryptis. Visuomenės apklausos rodo, jog miškai Lietuvos gyventojams pirmoj vietoj - dvasinė vertybė.	Didinti rekreacinius miškus, sukurti apsauginius miškus aplink gyvenvietes, atkurti šventųjų miškų / alkų statusą svarbiausiems kultūriniais miškams, reikalingas kompetentingas administracinis vienetas vykdamas ir kuruojantis tokias veiklas. Gyventojams šalia augantys miškai atstoja parkus ir rekreacines zonas, todėl rekreacinio miško statusas turėtų būti priskiriamas nebūtinai/ne tik miškams su infrastruktūra. Šiuo metu egzistuoja reikalavimas vadovaujantis Miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvais IIB grupės miškuose turi būti atitinkama rekreacinė įranga ir infrastruktūra. Būtina keisti šias nuostatas taip, kad šalia miestų augantys miškai būtų priskirti IIB rekreacinių miškų pogrupiui be specialių infrastruktūrinių reikalavimų, atsižvelgiant tik į nustatytus atstumus nuo gyvenamųjų namų, nes akivaizdžios būtinybės turėti infrastruktūrą tokiuose miškuose nėra. Normatyviniais aktais nustatyti, kad miškai, augantys prie miestų ar gyvenviečių sutartu atstumu nuo jų, būtų priskirti apsauginiams miškams, kur ribojama ūkinė veikla ir tvarkomi atskira tvarka, atsižvelgiant ne tik į gamtosauginius reikalavimus, bet ir į jų labai didelę socialinę vertę.

		Sukurti modelį ir teisinę bazę bendruomeninių miškų atsiradimui ir įgyvendinimui (bendruomenės dalyvauja miškų priežiūros ir tvarkymo, sprendimų priėmimo procese) Atkurti ir įteisinti šventųjų miškų / alkų statusą, visus Ažuolus ir ažuolynus paskelbti nacionaliniu bio kultūriniu paveldu, jiems suteikiant juridinį apsaugos statusą, lietuvių santykį su mišku paskelbti nematerialiu kultūros paveldu. Valstybė subsidijuoja sveikatinimosi - rekreacinių miškų plėtojimą, paruošia teisės aktų sistemą ir strateginius dokumentus, finansavimo programą, įkuria naują agentūra nemedieninei ekonomikai plėtoti, taikoma mažiau suvaržymų rekreacinei veiklai miškuose. Edukacija (privalomi kursai) miško savininkams ne tik apie ekonominę naudą, bet ir apie etišką miškininkystę, apie ekosistemas, kitokį miško panaudojimą, motyvaciniai mechanizmai saugoti mišką.
5. darnaus miškų tvarkymo principais paremto miškininkavimo tolesnį vystymą formuojant daugiafunkcinius miškus, inovatyvių ir adaptyvių tausojančios miškininkystės, įskaitant artimo gamtai miškininkavimo, praktikų bei miško tvarkymo technologijų paiešką ir diegimą, moksliskai pagrįstą laukinės gyvūnijos	Įtampa yra, nes ūkiniai miškai užima daugiausiai ploto, ten šiuo metu suintensyvėjusi pramoninė miškininkystė, miškininkavimo priemonės tapo per daug žalingos (plyni kirtimai, sunkiasvorė technika). Aplink visus ūkinius miškus gyvena žmonės ir visuose miškuose gyvenanti gyvata, tad ūkininkavimo būdai stipriai	“Pereiti prie atsparesnės miškininkystės, grindžiamos miškų ekosistemos natūraliais procesais: t. y. sodinti mišrių rūšių medžius ar medžių grupes, leisti miškui natūraliai atsinaujinti arba sodinti įvairių rūšių medžius nedideliais plotais, išlaikyti nuolatinę miško dangą, kuo labiau vengiant plynujų kirtimų ir tokio metodo sukeltų trūkumų ir stiprinti miško pajėgumą palaikyti biologinę įvairovę.”

populiacijų miškuose apsaugą ir sureguliovimą;	įtakoja žmonių gyvenamąją aplinką, ir sveikatą, ekologinę miškų kokybę, todėl būtinas gamtai draugiškesnis miškininkavimas visuose miškuose. Konfliktas su miškininkais ir pramone dėl darbų sąnaudų vs. žala aplinkai.	Reikalingas toks ūkininkavimas, kad jis būtų draugiškas visai aplinkai (gyvūnams, paukščiams, žmonių sveikatai, kirtimai tik žiemą, atsodinimas įvairiarūšis įvairiaamžis) Ūkiniuose miškuose vykdoma tausojanti ir etiška miškininkystė (nekirsti paukščių perėjimo metu, griežtai riboti plynuosius kirtimus ir kitas priemones, kurios neigiamai veikia biologinę įvairovę ir sukelia anglies išsiskyrimą iš šaknų ir dirvožemio). Pagal tvarios miškininkystės principus jaunuolynų, pribrestančių, vidutinio amžiaus ir brandžių. Medynų užimama dalis ūkinyje vienetu turėtų sudaryti apylyges ploto dalis (t.y. 1/4) Taikyti tik moksliskai pagrįstą laukinės gyvūnijos miškuose apsaugą ir reguliovimą. Atsisakyti komercinės medžioklės, griežtai riboti medžioklę saugomose teritorijose (taikyti ją tik būtiniais atvejais gamtosauginiais tikslais)
6. ekonominio veiklos miškuose reguliovimo pokyčius, užtikrinant miškų ūkio sektoriaus ekonominę gyvybingumą, reikšminga apimtimi į ekonomiką įtraukiant ir kitas nei mediena miško ekosistemines paslaugas, atsisakant gamtosauginės ar kitokios pridėtinės vertės nekuriančių veiklos apribojimų, taip pat taikant deramas ekonomines paskatas bei nustatant adekvačias kompensacijas miško savininkams ir kitiems ūkio subjektams už	Įtampa dėl ekonominio miškų sektoriaus nuolatinio gyvybingumo užtikrinimo, kaip tai dera su pokyčiais miškininkystėje, įtampa nes niekaip nevystoma ir neplėtojama nemedieninė miško ekonomika, galimybė persioriantuoti	Tik sveikose, gyvybingose ekosistemose miškai gali teikti socialinę, ekologinę ir ekonominę naudą. Turi būti pusiausvyra tarp socialinės ir ekologinės bei ekonominės miško vertės. Atsparūs miškai yra būtina sąlyga, kad miškai galėtų atlikti savo socioekonominės ir aplinkosaugos funkcijas būsimų kartų gyvenime ir kad miškų bioekonomika galėtų klestėti dar ne vieną ateinančią dešimtmetį. (ES Miškų strategija).

bendruosius apribojimus viršijančius ūkinės veiklos suvaržymus;

Siekiant užtikrinti balansą tarp miškų ekologinių ir socialinių ir ekonominių funkcijų miškų ūkis perorientuojamas į nemedieninę ekonomiką, valstybė inicijuoja ir subsidijuoja miško sveikatingumo centrų, miško medicinos, rekreacinių miškų, ekoturizmo plėtojimą, paruošia teisės aktų sistemą ir strateginius dokumentus, finansavimo programą, įkuria naują agentūrą nemedieninei ekonomikai vystyti, užtikrinant naujų darbo vietų, profesijų, mokslinių tyrimų bei veiklų kūrimąsi tuo būdu mažinant kaimiškųjų vietovių atskirtį nuo miestų, sutaupant sveikatos apsaugos išlaidas.

Vienas iš sprendimų ir perėjimo prie nemedieninės ekonomikos skatinamoji priemonė - akcizas medienai (žalos ekosistemoms ir žmonių sveikatai bei gyvenamajai aplinkai kompensacija).

Miškų savininkams ir valdytojams turėtų būti taikomos tam tikros skatinamosios priemonės ir finansinės paskatos, kad jie galėtų, be medienos ir ne medienos medžiagų ir produktų, taip pat teikti ekosistemines paslaugas, apsaugodami ir atkurdami miškus, ir kad didinti savo miškų atsparumą taikydami daugumą klimatui ir biologinei įvairovei palankių miškotvarkos metodų. (ES miškų strategija)

7. holistinį viso miškų sektoriaus, įskaitant ir medienos pramonę bei biomasės energetiką, vystymą, skatinant miškų sektoriaus ekonominę plėtrą kaip darbuotojų socialinės ir valstybės ekonominės gerovės garantą, užtikrinant racionalų miško išteklių naudojimą ir gausinimą, stabilų kokybiškos ir aukščiausios technologinės vertės žaliavinės medienos tiekimą darnaus miškų tvarkymo rėmuose, siekiant kuo aukštesnės pridėtinės vertės kūrimo Lietuvoje, skatinant žiedinę bioekonomiką ir žaliąją transformaciją;	Šiuo metu neracionaliai naudojami miško išteklių, kadangi pagrindė plėtojama medieninė ekonomika, miškai matuojami pagal produktyvumą medienos, nėra skaičiuojama žala poveikis aplinkai ir sveikatai.	Jokiu būdu ekonominis interesas negali būti iškeliamas aukščiau prioriteto išsaugoti, sveikos ekosistemos yra visuomenės saugumo ir sveikatos gerovės garantas, turi būti išlaikytas balansas (33 / 33 / 33) Kad miškų bioekonomika galėtų klestėti dar ne vieną ateinantį dešimtmetį visų pirma būtina užtikrinti kad miškai būtų atsparūs klimato kaitos ir bioįvairovės krizės akivaizdoje ir galėtų atlikti savo socioekonominės ir aplinkosaugos funkcijas būsimų kartų gyvenime.
8. miškų mokslų ir su miškais susijusių mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrą bei finansavimą, taikomojo mokslo praktinį diegimą, informacijos apie miškus ir miškininkavimą geresnį pritaikymą vartotojams bei jos sklaidą, visuomenės švietimo miškų klausimais stiprinimą;	Nėra miško medicinos ir sveikatos tyrimų, visi tyrimai kol kas promedieniniai, kitų verčių tyrimų trūkumas, miško pedagogikos poreikis, ekologinės miškininkystės plėtojimo, gamtosaugos mokslų tyrimo centro, nuolatinės ekologinės būsenos atnaujinimo ir informavimo, vieningos informacinės sistemos, bendrumenių įtraukimo į sprendimo priėmimą	Reikalingi moksliniai tyrimai skirtingoms miško naudoms, apie gyvūnus, žvėris, ekosistemines paslaugas, atnaujinti mokymus privatiems savininkams ir bendruomenėms apie ekosistemas ir skirtingas miško naudas, informacija apie numatomus miškotvarkos planus ir įsitraukimą, lengvai ir aiškiai pasiekiami. Nepriklausoma miškų kontrolė, nuolatinis monitoringas, online stebėjimo sistema. Nauja mokslo / studijų programa (orientuota į gamtosaugą, miško pedagogiką, gamtos tyrimų centras, miškininkų ugdymo sistemos keitimas. Reikalingi moksliniai tyrimai prisitaikymui prie klimato kaitos, ekosistemų atsparumui, poveikio žmonių fizinei ir psichinei sveikatai.

		Veikianti aiški, lengvai prieinama informacinė sistema, visuomenės informavimas apie esamą laukinės gamtos ir gyvūnijos būklės tyrimo rezultatus, miškoatvarkos planų viešinimas, įtraukimas į sprendimų priėmimą projektavimo stadijose, suteikiamas sprendimo balsas.
9. miškininkų ir kitų miškuose bei miškų sektoriuje dirbančių specialistų rengimo tobulinimą žaliosios transformacijos ir skaitmenizacijos kontekste ir reikiamo jų skaičiaus užtikrinimą, jų profesinio prestižo didinimą, taip pat miškų sektoriuje dirbančiųjų socialinių garantijų, profesinio imuniteto ir kolektyvinio atstovavimo stiprinimą, ypač per profesines sąjungas.	Konfliktas jog jei mažės ūkinė veikla, bus prarastos darbo vietos, keičiantis ekonomikai, keičiasi ir prisitaiko profesiniai darbuotojai, reikalingas kvalifikacijos kėlimas, tobulinimas ir pan. ateinant žaliajai ir skaitmeninei transformacijai – ateina robotika, darbo vietų mažėjimas. Nuo miškininkų kvalifikacijos priklauso miškų tvarkymo ir puoselėjimo kokybė, reikalingos skirtingos kvalifikacijos – nes skiriasi požiūris į mišką, reikia keisti miškininkų švietimo ir ugdymo sistemą.	Norint atstatyti prestižą būtinas dialogas ir pokyčiai miškininkystėje. Augant ekologinei ir klimato kaitos krizei ir dėl to keičiantis ES politikai miškų srityje, būtina, kad esami ir būsimi miškininkai kvalifikuotųsi/persikvalifikuotų į aplinkai draugišką, artimą gamtai miškininkystę ir bioįvairovės apsaugą, adaptuotųsi prie socialinių miškų funkcijų (tam kuriamos ir įgyvendinamos naujos mokymo ir kvalifikacijos kėlimo programos).

3. Pratimas. Atsakydami į pateiktus klausimus ir remdamiesi turima patirtimi ir žiniomis, pateikite pirminius pasiūlymus, dėl kitų, jūsų sektorinei grupei aktualių NMS pamatinio tikslų krypčių.

Pirmame pratime nustatėte, jūsų sektoringei grupei aktualias NMS pamatinio tikslų kryptis, antrame pratime išnagrinėjote tas kryptis, kuriose kyla interesų įtampa, trečiame pratime pateikite pasiūlymus toms kryptims, kurios yra aktualios, tačiau nekelia interesų įtampos, t.y. – likusios aktualios kryptys.

Kokios jūsų pasirinktos NMS pamatinio tikslo kryptys nekelia interesų įtampos?

Kokius sprendimus, pokyčius, veiksmus ar priemones pasitelkiant, šios NMS pamatinio tikslo kryptys galėtų būti įgyvendintos, kad jūsų sektorinės grupės poreikiai būtų atliepti?

NMS pamatinio tikslo kryptis/teiginys. Nukopijuokite formuluotę iš NMS pamatinio tikslo	Pasiūlymai
1. ilgalaikį balansą tarp suinteresuotoms šalims ir Valstybei svarbiausių miško teikiamų naudų, suderinant kintančius ekonominius, ekologinius ir socialinius interesus, tuo pačiu užtikrinant tvarių miško ekosistemų formavimą ir išsaugojimą ateities kartoms;	Visos pamatinio tikslo kryptys ir teiginiai kelia interesų įtampą, todėl visi pasiūlymai interesų balanso užtikrinimui ir bendruomenių sektorinės grupės poreikių patenkinimui surašyti lentelėje aukščiau.
2. miškų indėlį į klimato kaitos iššūkių suvaldymą, įskaitant ekosistemų išsaugojimą, subalansuotą miškų plotų plėtrą, potencialo didinimą absorbuoti šiltnamio efektą sukeliančias dujas (ŠESD) bei kaupti ir išlaikyti anglį, taip pat miškų prisitaikymą prie klimato kaitos ir jų atsparumo didinimą;	

3. biologinės įvairovės išsaugojimą, griežtai saugomų miškų reikiamo ploto ir įvairovės užtikrinimą, taip pat miškų gamtosauginės vertės didinimą saugomose teritorijose, apimant geresnę senų miškų apsaugą ir hidrologinio režimo atkūrimą;	
4. rekreacinio, kultūrinio, dvasinio, taip pat visuomenės sveikatos ir emocinės būklės gerinimui skirto daugiafunkcinio miškų potencialo išryškinimą ir jo stiprinimą, apimant gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimą, kraštovaizdžio stabilumo didinimą;	
5. darnaus miškų tvarkymo principais paremto miškininkavimo tolesnį vystymą formuojant daugiafunkcinius miškus, inovatyvių ir adaptyvių tausojančios miškininkystės, įskaitant artimo gamtai miškininkavimo, praktikų bei miško tvarkymo technologijų paiešką ir diegimą, moksliskai pagrįstą laukinės gyvūnijos populiacijų miškuose apsaugą ir sureguliovimą;	
6. ekonominio veiklos miškuose reguliavimo pokyčius, užtikrinant miškų ūkio sektoriaus ekonominį gyvybingumą, reikšminga apimtimi į ekonomiką įtraukiant ir kitas nei mediena miško ekosistemines paslaugas, atsisakant gamtosauginės ar kitokios pridėtinės vertės nekuriančių veiklos apribojimų, taip pat taikant deramas ekonomines paskatas bei nustatant adekvačias kompensacijas miško savininkams ir kitiems ūkio subjektams už bendruosius apribojimus viršijančius ūkinės veiklos suvaržymus;	

7. holistinį viso miškų sektoriaus, įskaitant ir medienos pramonę bei biomasės energetiką, vystymą, skatinant miškų sektoriaus ekonominę plėtrą kaip darbuotojų socialinės ir valstybės ekonominės gerovės garantą, užtikrinant racionalų miško išteklių naudojimą ir gausinimą, stabilų kokybiškos ir aukščiausios technologinės vertės žaliavinės medienos tiekimą darnaus miškų tvarkymo rėmuose, siekiant kuo aukštesnės pridėtinės vertės kūrimo Lietuvoje, skatinant žiedinę bioekonomiką ir žaliąją transformaciją;	
8. miškų mokslų ir su miškais susijusių mokslinių tyrimų ir inovacijų plėtrą bei finansavimą, taikomojo mokslo praktinį diegimą, informacijos apie miškus ir miškininkavimą geresnį pritaikymą vartotojams bei jos sklaidą, visuomenės švietimo miškų klausimais stiprinimą;	
9. miškininkų ir kitų miškuose bei miškų sektoriuje dirbančių specialistų rengimo tobulinimą žaliosios transformacijos ir skaitmenizacijos kontekste ir reikiamo jų skaičiaus užtikrinimą, jų profesinio prestižo didinimą, taip pat miškų sektoriuje dirbančiųjų socialinių garantijų, profesinio imuniteto ir kolektyvinio atstovavimo stiprinimą, ypač per profesines sąjungas.	

UŽDUOTIS Nr. 3. NACIONALINĖ MIŠKŲ VIZIJĄ

Šios užduoties rezultatai jūsų sektorinės grupės atstovai turės pristatyti nacionalinės miškų vizijos bendrame forume.

- ✓ *Bendrame forume visų sektorinių grupių vizijos bus apjungiamos ir integruojamos į vieną nacionalinę miškų viziją.*
- ✓ *Sektorinių grupių vizijos bus naudojamos kaip kontekstinė informacija.*

Peržiūrėję ankstesnių dviejų užduočių rezultatus aptarkite, kokią matytumėte trokštamą nacionalinę miškų viziją, kurioje atliepiami jūsų sektorinės grupės poreikiai, ir kartu sukuriamas balansas dabartinių interesų įtampų srityse. Viziją suformuluokite ilgalaikėje – t.y. kelių dešimtečių ateities perspektyvoje.

Vizijai formuluoti galite pasitelkti šiuos pagalbinius klausimus:

Kokiose srityse turėtų įvykti esminiai pokyčiai ir kokie?

Kaip turėtų pasikeisti šalies miškai ir miškai ir miškų sektorius, kad joje neliktų dabartinių konfliktų ir ribojimų?

Koks esminis proveržis leistų subalansuoti visus interesus ir užtikrintų miškų tęstinumą ateities kartoms?

Kaip Lietuvos miškai ir miškų sektorius turėtų keistis ar evoliucionuoti, kad atlieptų esmines ES ir pasaulio tendencijas?

Suformuluokite viziją tekstu - vienu ar keliais (daugiausia 5) sakiniais.

Lietuvos miškų VIZIJA 2050:

- Lietuva - klimatui neutrali, brandžių miškų ir biologinės įvairovės sala - miškų kultūros šalis, kur miškai teikia laimę žmonėms; ekologinės krizės ir klimato kaitos švelninimas bei prisitaikymas prie jos, didinant ekosistemų atsparumą, miškų ekologinę ir socialines vertes bei kokybę yra aukščiausias prioritetas, mūsų išlikimo sąlyga, sveikatos ir saugumo, gerovės ir identiteto pagrindas;
- Siekiant neutralumo klimatui ir palankios gyvenamosios aplinkos dabarties ir ateities Lietuvos visuomenei bei kitų Lietuvos teritorijoje gyvenančių gyvybės rūšių bendruomenėms - išsaugotos ir praturtintos dabar egzistuojančios brandžių miškų ekosistemos ir kuriamos naujos, sujungiant miškus ir jų masyvus į vieningą gamtinį karkasą ir išplečiant Lietuvos miškingumą iki 50 proc. visos teritorijos, tolygiai paskirstant ir subalansuojant visus interesus - 33 proc skiriama rekreacijai, apsauginiams miškams, 33 ekologijai ir biologinei įvairovei, 34 - ūkinei veiklai.
- Siekiant užtikrinti balansą tarp miškų ekologinių, socialinių ir ekonominių funkcijų žaliosios transformacijos laikotarpiu - miškų ūkis perorientuojamas į nemedieninę ekonomiką, valstybė inicijuoja ir subsidijuoja miško sveikatingumo centrų, miško medicinos, rekreacinių miškų, ekoturizmo plėtojimą, paruošia teisės aktų sistemą ir strateginius dokumentus, finansavimo programą, įkuria naują agentūrą nemedieninei ekonomikai ir rekreacijai vystyti, užtikrinant naujų darbo vietų, profesijų, mokslinių tyrimų bei veiklų kūrimąsi tuo būdu mažinant kaimiškųjų vietovių atskirtį nuo miestų bei sutaupant sveikatos apsaugos išlaidas.
- Rekreacijai, kultūrai, sveikatai ir biologinei įvairovei palaikyti bei skatinti išskirti apsauginiai miškai aplink gyvenvietes, miestus ir miestelius, urbanizuotas teritorijas, rekreacinius objektus, kur griežtai ribojama ūkinė veikla, visose esamose saugomose teritorijose - 0 proc ūkinių miškų, vykdoma tik gamtinė - ekologinė miškininkystė, vertingiems miškų masyvams, sengirėms suteikiamos gamtos teisės (juridinio asmens statusas), siekiamybė, kad bent 10 proc Lietuvos miškų būtų skirti sengirėms išsaugoti ir formuoti, ūkiniuose miškuose vykdoma tausojanti ir etiška, gamtai draugiška miškininkystė.

- Efektyviai miškų priežiūrai bei tvarkymui, biologinės įvairovės išlaikymui, gamtosauginiais tikslais, arti prie žmonių gyvenamųjų vietų sukurti specialios paskirties miškai, sudarant galimybę bendruomenėms priimti miškų tvarkymo klausimais sprendimus, palaipsniui pereinant prie bendruomeninių miškų koncepcijos sukūrimo ir įgyvendinimo, veikianti skaidri informacinė terpė, kurioje viešai pateikiama visa informacija apie miškų grupes, ekologinę būklę, numatomus kirtimus ir kitus planus, bei galimybė bendruomenėms išreikšti savo poreikius planų projektavimo etape ir tvirtinimą galutiniame etape.

Formuluodami viziją galite (neprivalote) pasitelkti konkrečius vertinimo parametrus, kaip pvz.:

- 1) kokio šalies miškingumo (procentais nuo šalies sausumos ploto) iki 2050 metų pageidautų siekti SG; /šiuo metu yra XX%/
- 2) kiek saugomų miškų – kuriose ribojama miško ūkinė veikla, (proc. nuo šalies bendro miškų ploto) iki 2050 metų pageidautų siekti SG; (I, IIA, IIB, ir III grupės miškai) /šiuo metu yra XX%/
- 3) griežto saugojimo režimo miškų kiekio saugomose teritorijose (proc. nuo saugomose teritorijose esančių miškų ploto), iki 2050 metų pageidautų/toleruotų SG; (I ir IIA grupės miškai) /šiuo metu yra XX%/
- 4) kiek ūkinių miškų ploto skirtų produkuoti žaliavinę medieną (proc. nuo šalies bendro miškų ploto) iki 2050 metų pageidautu/toleruotų SG; (IVA ir IVB grupės miškai) /šiuo metu yra XX%/
- 5) kokio priaugančios medienos kiekis, kaip žaliavinė mediena gali būti išimama medienos pramonės reikmėms (proc. nuo kasmet IV grupės miškuose sukaupiamo medienos tūrio) iki 2050 metų pageidautu/toleruotų SG; /šiuo metu yra XX%/

PASIRENGIMAS NACIONALINĖS MIŠKŲ VIZIJOS BENDRAJAM FORUMUI

Artėjant Nacionalinės miškų vizijos bendrojo forumo renginiui jūs gausite informaciją apie tai, kiek kiekviena sektorinė grupė galės deleguoti narių. Visoms sektorinėms grupėms bus suteiktos vienodos teisės dalyvauti. Taip pat bus pateikta detali renginio darbotvarkė.

Pasirengdami Nacionalinės miškų vizijos bendrajam forumui:

1. Nuspręskite, kas atstovaus jūsų sektorinę grupę bendrame forume.
2. Nuspręskite, kas iš jūsų sektorinės grupės narių pristatys siūlomą Nacionalinę miškų viziją bendrame forume.
3. Parenkite, trumpą (3-5 skaidrių) prezentaciją. Pristatymo trukmė - 5 min. Pristatyme apžvelkite savo sektorinę grupę bei jos ilgalaikį poreikį (-ius), pristatykite siūlomą viziją ir jos pagrindimą.

Nacionalinės miškų vizijos bendrojo forumo darbotvarkės veiklos:

- ✓ Įvadinis pranešimas
- ✓ Sektorinių grupių pristatymai
- ✓ Darbas mišrioje grupėje, sudarytose iš skirtingų sektorinių grupių atstovų, pateikiant jungtinius Nacionalinės miškų vizijos pasiūlymus
- ✓ Nacionalinės miškų vizijos pasirinkimas apjungimo ir reitingavimo ar kitais metodais.

**UŽPILDĘ ŠIĄ DARBO KNYGĄ ATSIŪSKITE NMS TECHNINEI GRUPEI
EL.P. ADRESU:**

anzela.valaine@am.lt

Bendruomenių sektorinę grupę bendrame forume atstovaus:

1. Monika Peldavičiūtė - socialinis interesas
2. Simona Vaitkutė - socialinis interesas
3. Jurgita Rotomskienė - socialinis interesas
4. Gintaras Grybėnas - socialinis interesas
5. Vytautas Radavičius - socialinis interesas

Siūlomą Nacionalinę miškų viziją bendrame forume pristatys: Monika Peldavičiūtė ir Simona Vaitkutė